

VERENIGINGS NIEUWS

Knaagdieren op de biodiversiteitsconferentie

Van 8 tot 19 april werd de zesde internationale biodiversiteitsconferentie in Den Haag gehouden. Delegaties uit meer dan 100 landen overlegden over de biodiversiteit van bossen, ongewenste exoten en aanverwante onderwerpen.

Ook de VZZ was aanwezig op de conferentie. Niet als deelnemer aan de onderhandelingen, maar als een van de hoofdrolspelers van een zogeheten 'side-event'.

Kees de Lange mocht namens de VZZ én de Beninse organisatie 'Reseau Ronguers et Environnement' (ReRE, Netwerk Knaagdieren en Milieu) de veldgids van knaagdieren in Benin officieel overhandigen aan Chris Kalden (secretaris generaal van LNV) en de minister voor Milieu van Benin. Hoe de samenwerking tussen de Nederlandse en Beninse zoogdierliefhebbers tot stand

kwam, werd uitvoerig toegelicht door de aanwezige sprekers.

Om te beginnen tekende Nederland in 1994 duurzame-ontwikkelingsverdragen met Costa Rica, Bhutan en Benin. Uitgangspunt bij deze verdragen was samenwerking op basis van gelijkwaardigheid, wederkerigheid en participatie. De bedoeling is om te komen tot een relatie, waarin duurzame ontwikkeling centraal staat en waarbij op basis van gelijkwaardigheid de problemen en oplossingen in beide landen worden besproken.

De knaagdieren kwamen in beeld toen tijdens een workshop over knaagdieren en landbouw in West-Afrika duidelijk werd dat er weinig kennis is over de aanwezige soorten, laat staan welke soorten verantwoordelijk zijn voor landbouwschade. De oprichters van

ReRE willen de diversiteit inventariseren (soorten en verspreiding) en aantalsontwikkelingen onderzoeken. Deze kennis kan dan niet alleen gebruikt worden door (natuur-)beleidsmakers maar ze hopen er ook mee te bereiken dat landbouwschade bestreden wordt zonder het voortbestaan van de soorten in gevaar te brengen.

Het Nederlands Comité voor het IUCN bracht ReRE in contact met de VZZ, opdat de organisaties kennis en ervaringen konden uitwisselen over zoogdierinventarisatie en -onderzoek. Er bleek genoeg stof om over te praten: beide organisaties geven voorlichting over zoogdiersoorten die overlast veroorzaken, beide verzamelen en verwerken gegevens als basis voor soortbescherming, en beide drijven op enthousiaste vrijwilligers die dergelijke gegevens verzamelen.

En nu komen we tot de gids: voor het verzamelen van gegevens is een goede veldgids van groot belang, zo kan iedereen de gevonden of gevangen soorten van dezelfde naam voorzien! Hierbij is dus intensief samengewerkt, zowel door ReRE-ers die naar Nederland zijn gekomen als door VZZ-ers die naar Benin gingen.

De veldgids zelf wordt elders in deze Zoogdier besproken, in Den Haag werd het resultaat alvast met gepaste trots overhandigd en ontvangen. Een markante uitkomst van het bezoek van de Beniners aan Nederland is hun constatering dat het ondanks de aanwezigheid van referentiecollecties droevig gesteld is met het beheer ervan, iets dat zij bij de Nederlandse politiek hebben aangekaart. Al met al een mooi voorbeeld van hoe duurzame ontwikkelingssamenwerking ingevuld kan worden.

Momenteel bereidt de VZZ een tweede werkbezoek aan Benin voor waaraan ieder VZZ-lid op eigen kosten kan deelnemen.

Chris Kalden (secretaris generaal LNV) ontvangt van Kees de Lange (voorzitter VZZ) de veldgids Knaagdieren van Benin.

Foto: Mela Rijks

Mela Rijks

Jubileum

In 2002 viert de VZZ haar 50-jarig jubileum. Een goede reden om uw kennissen een goed nieuwjaar met een zoogdierkaart te wensen. Voor € 6,81 Euro kunt u een set van 14 kaarten, met afbeeldingen van otter, hazelmuis, bever, vale vleermuis en andere soorten van de Rode lijst, bestellen. Maak daarvoor € 6,81 Euro, plus € 1,27 voor de verzendkosten, over naar rekening 203737 van de Postbank (Nederland) of rekening 000-1486269-35 van de Postcheques (België), onder vermelding van de '1 set wenskaarten'. Na ontvangst van de betaling krijgt u de artikelen thuis gestuurd.

VZZ-Lustrumboek. Te koop bij de VZZ € 17,20

gewenst programma; helaas niet voor MacIntosh). In dit bestand staan niet alleen alle titels, maar ook sleutelwoorden uit de inhoud van de artikelen. Zo kunt u zoeken naar alle artikelen waar de veldmuis in voorkomt of die gaan over onderzoekstechnieken of wettelijke bescherming van zoogdieren. Bovendien zijn hierin de titels van de laatste jaargang (2000) opgenomen. Dit databestand kunt u bestellen door € 5,45 over te maken naar rekeningnummer 203737 van de Postbank (Nederland) of naar rekeningnr. 000-1486269-35 van de Postcheques/Bank van de Post (België), onder vermelding van 'Digitale Index Zoogdier'.

Databankbeheer

Het belang van gegevens voor de bescherming van zoogdieren.

U kunt de VZZ steunen door lid te worden, maar ook met een gift ten bate van het Zoogdierfonds. In februari van dit jaar werd de VZZ bijvoorbeeld verblijd met een gift van € 4.500. Deze gift kreeg de VZZ van een lid met het doel het jubileumboek dat tijdens de verjaardag op 17 mei jongstleden uitkwam, mogelijk te maken.

Andere leden hebben tegelijk met hun contributie voor dit jaar ook een gift overgemaakt. Waarvoor onze dank.

Met deze giften kan de VZZ haar doelstellingen nog beter realiseren. Eén daarvan is het verzamelen en beheren van gegevens over het voorkomen en de aantalsontwikkeling van zoogdieren. Deze gegevens worden gebruikt voor milieueffect-rapportages, beschermingsacties, terreinbeheer en het evalueren van beschermingsmaatregelen. Ze vormen de peilers voor een effectieve beschermingsmaatregelen. Om dit goed, snel en betrouwbaar te kunnen doen is er behoefte aan een databankbeheerder. De

VZZ heeft echter onvoldoende middelen om zo iemand aan te trekken. Wij vragen u daarom, in het kader van het jubileumboek, om een extra bijdrage. Voor uw gift kunt u de bijgevoegde acceptgiro gebruiken. U kunt uw gift ook via girotel storten op giro 203737 ten name van VZZ, onder vermelding van 'gift databankbeheerder'. Leden in België kunnen gebruik maken van rekeningnummer 000-1486269-35 van de Postcheques/Bank van de Post, eveneens ten name van VZZ en onder vermelding van 'gift databankbeheerder'.

Oproep voor veldwerkers: Hamsterproject natuurpunt

Sinds 1998 verricht Natuurpunt, i.s.m. LIKONA, Brakona en Aminal, Onderzoek naar de hamster (*Cricetus cricetus*), een bedreigde soort. Natuurpunt Studie is op zoek naar gemotiveerde studenten met een sterke interesse in natuur die willen assisteren tijdens het veldwerk van het hamsterproject. We zoeken mensen die zich in augustus gedurende 1 of meerdere weken kunnen vrijmaken om hamsterburchten op te sporen (provincie Limburg en Vlaams-Brabant). Het veldwerk vereist enig doorzettingsvermogen (lange dagen onder de blakende zon).

Natuurpunt voorziet accommodatie en een onkostenvergoeding. Geïnteresseerden dienen zich zo spoedig mogelijk op te geven.

Voor meer informatie:
Saskia Mercelis/
Jorn Van Den Bogaert
Natuurpunt vzw
Kardinaal Mercierplein 1
2800 Mechelen
E-mail:
saskia.mercelis@natuurpunt.be
jorn.vandenbogaert@natuurpunt.be

Digitale Index Zoogdier

Op de web site van de VZZ (www.vzz.nl) staat een index met artikelen die de afgelopen 10 jaar in Zoogdier stonden. Het is een PDF-bestand. U kunt hem ophalen en met het programma Adobe Acrobat Reader (gratis te verkrijgen bij www.adobe.nl) bekijken. Daarnaast is de index als een databestand beschikbaar (in Dbase, Excel of elk ander

KNAAGDIEREN: BEDREIGD OF EEN BEDREIGING?

Alterra, IBW, Natuurpunt Studie, UA en VZZ organiseren ter ere van het 50-jarig bestaan van de VZZ een symposium op 7-8 september 2002

PROGRAMMA

7 september: voordrachten.

09.00 - 09.30 uur

Registratie en koffie.

09.30 - 09.50 uur

De Aziatische grondeekhoorn in Vlaanderen.

Elke Van den Broeke, AMINAL afd. Natuur.

09.50 - 10.10 uur

De Muskusrat: mooi maar lastig! - verspreiding en schade in Nederland.

Fred Barends, Dienst Muskusrattenbestrijding Provincie Zuid-Holland.

10.10 - 10.30 uur

Muskusrat en Bruine rat in Vlaanderen: mechanische versus chemische bestrijding.

Jan Stuyck, IBW.

10.30 - 11.10 uur

Koffiepaauze (met verrassing van de jarige VZZ).

11.10 - 11.40 uur

Beverrat in Vlaanderen: bestrijden of niet?

Goedele Verbeylen, IBW.

11.40 - 12.00 uur

Beverrat in Nederland: uitbreiding sinds de laatste jaren, schade, bestrijding.

12.00 - 12.30 uur

Knaagdieren als reservoir van ziekten.

Ron Verhagen, RUCA.

12.30 - 13.45 uur

Middageten en bezoek aan boeken- en infostands en posters.

13.45 - 14.05 uur

De Limburgse korenwolf;

ondergang en herstel?

René Krekels, Bureau Natuurbalans Nijmegen.

14.05 - 14.25 uur

De Vlaamse hamster: kroniek van een aangekondigde dood??

Saskia Mercelis, Natuurpunt Studie.

14.25 - 14.45 uur

De Noordse woelmuis: bedreigd en (on)aangepast?

Rob van Apeldoorn, Alterra.

14.45 - 15.05 uur

Hazelmuis in Nederland.

15.05 - 15.15 uur

Hazelmuis in Vlaanderen.

Ludo Holsbeek, VUB Vakgroep Biologie.

15.15 - 15.55 uur

Koffiepaauze en bezoek aan boeken- en infostands en posters.

15.55 - 16.05 uur

Mogelijkheden voor de Bever in het Schelde- en Dijlebekken.

Geert Rossaert, AMINAL afd. Natuur.

16.05 - 16.15 uur

Pro's en con's van (her)introducties, met de Bever als voorbeeld.

Koen Van den Berge, IBW.

16.15 - 16.35 uur

Discussie over het principe van (her)introducties.

16.35 - 17.05 uur

Waarom worden sommige knaagdiersoorten een pest en kunnen andere amper overleven?

Herwig Leirs, RUCA.

17.05 - 17.35 uur

Diareeks over knaagdieren.

Rollin Verlinde en Hugo Willocx.

8 september, voormiddag: workshops.

Opbouw:

- voorstelling van allerlei materiaal om knaagdieren te merken, volgen en inventariseren
- bespreking van de voor- en nadelen bij het gebruik ervan
- discussie

09.00 - 09.30 uur

Registratie en koffie.

09.30 - 10.15 uur

Haarvallen en pootafdrukken (inkt- en zandbedden).

10.15 - 11.00 uur

Valtypes (ethische versus effectieve vallen).

Thierry Onkelinx, Zoogdierenwerkgroep Natuurpunt Vlaanderen.

11.00 - 11.30 uur

Pauze en bezoek aan boeken- en infostands en posters.

11.30 - 12.15 uur

Telemetrie en merken (zenders, transponders, ...).

Saskia Mercelis, Natuurpunt Studie en Goedele Verbeylen, IBW.

12.15 - 13.30 uur

Middageten en bezoek aan boeken- en infostands en posters.

Locatie

Het knaagdierensymposium gaat door aan de Universiteit Antwerpen, RUCA-campus, Gebouw T, zaal T105, Groenenborgerlaan 171, 2020 Antwerpen.

De wegbeschrijving en bereikbaarheid met het openbaar vervoer kan je vinden op onze website: www.natuurpunt.be Natuurstudie.Zoogdieren.Knaagdierensymposium.

8 september, namiddag en avond: activiteiten.

- de activiteiten zijn toegankelijk voor iedereen; wie ook deelneemt aan de rest van het symposium krijgt voorrang indien er teveel inschrijvingen zijn
- verplaatsingen gebeuren via carpooling; indien er voldoende deelnemers zijn, wordt een bus gehuurd

Bevertocht naar de Biesbosch

We varen met een fluisterboot (open boot met dakje en zonnepanelen) de Biesbosch in op zoek naar Bevers, onder leiding van Vilmar Dijkstra (Beverwerkgroep VZZ). Onderweg wordt aangemeerd voor een korte wandeling. We zullen zeker knaagsporen van Bevers en beverburchten te zien krijgen, en er is zelfs een reële kans dat we een Bever in levende lijve waarnemen.

Duur

We vertrekken in Antwerpen om 15.15 uur. Iets na 16.00 uur komen we dan aan in Hank (Nederland), waar we eerst gaan avondeten in een gezellig restaurantje. De boot vertrekt in Hank om 18.00 uur en we zijn terug rond 21.00 uur.

Onkosten

- Huur van boot + schipper: € 220. De prijs per persoon is afhankelijk van het aantal deelnemers (max. € 11, min. € 5.50). Iedere deelnemer moet ook 50 cent betalen aan Staatsbosbeheer.
- Carpooling: wie meerijsdt, betaalt € 0.05/km aan de chauffeur.
- Avondeten: ieder op eigen kosten.
- Meebrengen: laarzen, verrekijker. Maximaal aantal deelnemers: 40

Aziatische grondeekhoorns en Eikelmuisen in De Panne

Deze uitstap start met een wandeling in het Calmeynbos. Hier zit een populatie geïntroduceerde Aziatische grondeekhoorns (1 van de 4 populaties in België). Zo'n 25 jaar geleden

liet het Melipark er 17 exemplaren los. De dieren kunnen in ons klimaat perfect overleven en kweken, waardoor er nu een 100-tal diertjes in het "wild" leven (wat nog weinig is tegenover de schatting van 5.000 à 10.000 individuen in het Zoniënwoud).

Goedele Ver-beylen leidt ons hier rond. Ze heeft deze populatie gevolgd in 1998-2000 en gaat proberen om een grondeekhoorn te vangen zodat we hem eens van heel dichtbij kunnen bekijken. En als het goed weer is, zal je moeten uitkijken waar je je voeten zet, zoveel grondeekhoorns zijn er dan te zien!

Na een korte wandeling in het Calmeynbos trekken we naar het Staatsnatuureservaat "De Westhoek". Hier is Koen Verschoore onze gids. Hij leidt ons door dit pareltje met z'n typische duinplanten (Duindoorn, Duinroos, Glad pearsaad, Hondstong, ... noem maar op) en geeft ons uitleg over het gevoerde graasbeheer met Schotse hooglandrunden, Shetlandpony's en Konekpaarden. De Westhoek is het enige duingebied in Noordwest-Europa waar de zogenaamde "wandelduinen" zich nog vrij door de wind kunnen laten verplaatsen.

Na deze wandeling gaan we in een gezellig restaurantje eens goed eten, zodat we tegen dat het donker wordt de familie Eikelmuisen kunnen gaan bekijken die in de fruitbomen van Koen Verschoore huizen. Deze muis van de familie van de slaapmuizen is een echt prachtdier. Zijn lange, slanke staart eindigt op een zwarte pluim. Samen met het opvallende zwarte masker en de grote oren zijn dit onmiskenbare kenmerken van de Eikel-muis. De dieren zijn vanop bijna-aanraakafstand waar te nemen, tenminste als het goed weer is, dus hopen maar...

Duur:

We vertrekken in Antwerpen om 13.30 uur. Rond 15 uur

komen we aan in het Calmeynbos, waar we naar de grondeekhoorns gaan kijken. Rond 16 uur rijden we naar het Westhoekreservaat voor een mooie wandeling. Tegen 19.30 uur gaan we avondeten in een gezellig restaurantje. Wanneer het begint te schemeren (rond 21.30 uur), rijden we naar het huis van Koen Verschoore (Sportlaan 7, De Panne), op zoek naar Eikelmuisen. Hier kan je zolang je wil de Eikelmuisen observeren.

Onkosten:

- Carpooling: wie meerijsdt, betaalt € 0.05/km aan de chauffeur.
- Avondeten: ieder op eigen kosten.
- Meebrengen: verrekijker, zaklamp.
- Maximaal aantal deelnemers : 30

Knaagdieren in braakballen: het verzamelen, het pluizen en de resultaten

Onder leiding van Bob Vandendriessche gaan we een namiddagje braakballen pluizen in het RUCA.

Tijdens een korte inleiding gaan we in op het verzamelen van braakballen: wanneer, waar en hoe verzamel je het best braakballen, is het kennen van het soort uil van belang bij het interpreteren van de resultaten? Hoe bewaar je en pluiz je braakballen, hoeveel pluiz je er het best? Welke knaagdieren vind je in braakballen, a.d.h.v. welke literatuur kun je het beste determineren? We gaan ook in op de moeilijk te onderscheiden soorten zoals de Bruine en de Zwarte rat.

Hoe noteer en verwerk je de resultaten, hoe interpretere je ze? Wat gebeurt er met je waarnemingen als je ze doorstuurt naar de Zoogdierenwerkgroep? Wat gebeurt er met jou als je ze niet doorstuurt? Stof voor een interessante namiddag...

Duur:

We beginnen te pluizen om 13.30 uur en stoppen rond 17.00 uur.

Onkosten: geen.

Meebrengen: pincet, tandenborstel, alle beschikbare tabellen die je hebt liggen.

Overige

Mogelijk richten we nog een namiddag in rond haardeterminatie en zal de bevertocht voorafgegaan worden door een wandeling met een rattenvanger, die allerlei vangmateriaal toont en hoe het best geplaatst wordt.

Registratie en eten

Het inschrijvingsgeld bedraagt € 8 per dag. Hierin zijn koffie en middagmaal ('s zaterdags broodjes en 's zondags koffiekoeken) inbegrepen.

Zaterdagavond zoeken we ergens in Antwerpen een gezellig restaurantje op voor het avondeten (ieder op eigen kosten). Ook 's zondags tijdens de activiteiten die lang duren, gaan we avondeten in een restaurantje (ook weer ieder op eigen kosten).

Inschrijven kan door het inschrijvingsformulier voor 20 augustus in te vullen en op te sturen, door te mailen of te faxen naar:

Goedele Verbeylen
Laurierstraat 2
2600 Berchem (België)
Tel. +32-(0)476-59.03.92
Fax +32-(0)9-272.28.01
E-mail: goedele.verbeylen@lin.vlaanderen.be

De inschrijving is pas geldig na ontvangst van het inschrijvingsformulier én het inschrijvingsgeld. Dit kan betaald worden door het juiste bedrag te storten op rekeningnr. 979-9787305-10 van Zoogdierenwerkgroep Natuurpunt Vlaanderen (Vlaanderen) of Postbank 203737 van VZZ Arnhem (Nederland), met de vermelding "inschrijving, knaagdiersymposium".

Overnachting

Deelnemers die van ver komen en vrijdag, zaterdag of zondag willen blijven overnachten, kunnen terecht in Jeugdhherberg Antwerpen 'Op Sinjoorke', Eric Sasselaan 2, 2020 Antwerpen.

1 overnachting (+ abonnement jeugdhherberg) in een kamer met meerdere personen kost € 13. Ontbijt en lakens zijn inbegrepen, dus je hoeft geen slaapzak mee te brengen.

Zo spoedig mogelijk opgeven, s.v.p.!

De jeugdhherberg is bereikbaar met bus 27 vanaf het Centraal Station.

Info- en boekenstands en posters

In de hal van het RUCA is er plaats voor allerlei info- en boekenstands. Ook kunnen er posters opgehangen worden. Hiervoor zijn tentoonstellingspanelen (1 m breed x 2 m hoog), plooi tafels (0.70 m x 1.60 m) en plooi stoelen beschikbaar, maar je moet ons wel voor 25 juni laten weten hoeveel je van elk nodig hebt. Als er aan de info- en boekenstands iets verkocht wordt, vragen wij 5% van de winst als deelname in de onkosten van het symposium.

Samenvatting van de voordrachten

De teksten van de voordrachten en de samenvattingen van de workshops zullen verschijnen in een speciaal nummer van "Lutra". Tijdens het symposium kan je intekenen om dit te ontvangen, tegen maximaal € 2.60 (tenzij je al geabonneerd bent op Lutra natuurlijk en tenzij we nog een sponsor vinden, dan krijg je het gratis in de bus).

Nog vragen?

Dan kan je terecht bij: Goedele Verbeylen
Laurierstraat 2
2600 Berchem (België)
Tel. +32-(0)476-59.03.92
Fax +32-(0)9-272.28.01
E-mail: goedele.verbeylen@lin.vlaanderen.be
(niet bereikbaar van 10 tot 31 augustus)

of:

Natuurpunt Studie, Kardinaal Mercierplein 1, 2800 Mechelen
Tel. +32-(0)15-29.72.xx
Fax +32-(0)15-29.72.xx
zoogdieren@natuurpunt.be

Jongeren in de natuur: Vrije Vogel Club

Speciaal voor jongeren van 10 tot 16 jaar is de Vrije Vogel Club opgericht. Een samenwerkingsverband van Vogelbescherming Nederland, de Jeugdbond voor Natuur- en Milieustudie, IVN Vereniging voor natuur- en milieueducatie, VZZ, de Vlinderstichting en SOVON Vogelonderzoek Nederland. Medewerking wordt verleend door Natuurmonumenten en NJN. De Vrije Vogel Club wil jongeren betrekken bij de Nederlandse natuur en zo een basis leggen voor 'natuurgevoel' als investering voor de toekomst. Met als doelstelling dat ook over een aantal jaren voldoende vrijwilligers en betaalde onderzoekers bezig zullen zijn in en met de natuur in Nederland.

Een greep uit de activiteiten van VVC:

Nationale Jeugdnatuurweek met 50.000 deelnemers.
Tellen voor de tuinvogel top 10. Jaarlijks mussenonderzoek.
Vrije Vogel Clubdagen in een mooi natuurgebied.
'Vrije Vogels' hét jeugdnatuurtijdschrift.
Tientallen natuurexcursies en -vakantiecampen.
Kortom: de Vrije Vogel Club is dé jeugd-natuurclub van Nederland.

Voor € 11,34 kun je lid worden van de Vrije Vogel Club. Je ontvangt 6 x per jaar het tijdschrift Vrije Vogels, boordevol spannende en boeiende verhalen over vogels en de natuur. En je kunt mee op excursie of onderzoek doen in de natuur samen met leeftijdgenoten.

Bovendien krijg je een fraaie Vrije Vogel Club-cap kado! Opgeven kan via Rudolf Vos, Postbus 925, 3700 AX Zeist, tel. 030-6937755, email: vrije.vogels@vogelbescherming.nl